

Belolipeckij V. *Investicionnaja dejatel'nost' firmy* [Tekst] / V. Belolipeckij // Konsultacija direktora. – 1997. – № 14. – S. 18-21. **4.** Gadzhinskij A.M. *Logistika* : uchebnik dlja vysshih i srednih special'nyh uchebnyh zavedenij / A.M. Gadzhinskij. - 2-e izd. -M. : Marketing, 1999. - 375 s. **5.** Golichenko O.G. *Nacional'naja innovacionnaja sistema Rossii: sostojanie i puti razvitiija*. – M.: Nauka, 2006. – S. 13. **6.** Injutina K.V. *Osnovy logistiki* / K.V. Injutina, B.S. Kvashnin, O.V. Suslov. - SPb. : Izd-vo SPbGUJeF, 1999. - 40 s. **7.** Kuz'min O. Ė. *Investicijna ta innovacijna dijal'nist'*: monog. / Kuz'min O.Ė., Knjaz' S.V., Tuvakova N.V., Kuznecova A.Ja.; za nauk. red.. prof.., d-ra ekon. nauk O.Ė. Kuz'mina. – L'viv, LBI NBU, 2003. – 233s. **8.** Onikienko V.V., Ėmel'janenko L.M. *Rozvitok nacional'noi innovacijnoi sistemi na etapi stanovlennja v Ukraïni postindustrial'nogo suspil'stva* - K.: RVPS Ukraïni NAN Ukraïni, 2008. - 65 s. **9.** Ponomar'ova Ju.V. *Logistika* : navch. posib. / Ju.V. Ponomar'ova. - Kiïv : Centr navchal'noi literaturi, 2003. - 192 s. **10.** *Pro shvalennja Koncepcii rozvitku nacional'noi innovacijnoi sistemi Rozporjadzhennja vid 17 chervnja 2009 r. N 680-r Kiïv.* **11.** Spicnadel' V.N. *Osnovy sistemnogo analiza* : ucheb.posob. / V.N. Spicnadel'. - SPb. : Biznes-prensa, 2000. - 326 s. **12.** Fedulova L., Pashuta M. *Rozvitok nacional'noi innovacijnoi sistemi Ukraïni* // Ekonomika Ukraïni. – 2005. – №4. – S. 35-47 **13.** Jaremenko L. *Formuvannja rinkovih vidnosin v Ukraïni*: Zbirnik naukovih prac'. Vip.1. NDEI Minekonomiki Ukraïni, 2007.- S. 54-57. **14.** Freeman C. *Technology policy and economic Performance. Lesson from Japan*. – London.: Printer Publication, 1987. – P. 1-5 **15.** Lundvall B.-A. *National systems of innovations*. – Printer. London, 1992 **16.** Metcalfe J.S. *The economic foundations of technology policy: equilibrium and evolutionary perspectives* // Handbook of economics of innovation and Technological Change. Ed. Stoneman. – Blackwell, Oxford, 1995 **17.** Nelson R.R., Rosenberg N. *Technical innovation and national systems* // National innovation Systems. Ed. Nelson R.R. – Oxford University Press, New York, 1993 **18.** Niosi J., Savoitti P.P., Bellon B., Crow M. National system of innovations: in search of a workable concept // *Technology in Society*. – 1993. – № 15. P. 207-227.

Надійшла до редколегії 01.04.2014

УДК.657.432

В.О. ЧЕРЕПАНОВА, канд.екон.наук, доц. НТУ «ХПІ»;
Т.В. СОЛОДОВНИКОВА, асистент НТУ «ХПІ»;
Н.А. ВЕРТІЙ, магістр НТУ «ХПІ»

КОНТРОЛІНГ В СИСТЕМІ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБЛЕНЕРГО

Розглянуто сутність та особливості використання контролінгу в системі планування діяльності енергопостачальних підприємств

Ключові слова: контролінг, оперативний контролінг, стратегічний контролінг, планування, обленерго, енергопостачальні підприємства

Вступ. Найбільш актуальним завданням сьогодні для енергопостачальних підприємств України є створення теоретичної бази і практичних інструментів для вирішування проблеми їх розвитку. Одним з найбільш важливих напрямів зростання ефективності роботи обленерго є впровадження системи контролінгу як складової процесу планування довгострокової та оперативної діяльності цих підприємств.

© В.О.Черепанова, Т.В.Солодовнікова, Н.А.Вертії, 2014

Аналіз основних досягнень і літератури. Найважливіший внесок в осмислення проблем контролінгу, як інструменту в системі управління підприємством, внесли такі зарубіжні вчені, як: І. Ансофф, М. Блауг, Р. Буайе, Дж. Ван Хорн, Ю.Вебер, Р. Вейтілінгер, Дж. Р. Доусон, Н.Г. Данилочкіна [1], А.М. Кармінський[2], Р. Манн, Е. Майер, Є.О. Уткін, С.Г. Фалько, Д. Хан [4] та ін. Зарубіжні вчені високо оцінюють можливості та перспективи контролінгу.

У вітчизняній науці дослідження контролінгу, як наукової категорії і прикладних аспектів переваг його реалізації в умовах ринку, знайшло відображення в роботах таких вчених, як: Д.В. Гулін та О.П. Максименко, В. Івлєв та Т. Попова, О.О. Терещенко [3] та ін. Але недостатньо дослідженими є питання використання контролінгу у системі планування діяльності обленерго.

Мега дослідження. Метою статті є дослідження сучасних особливостей планування ефективної роботи обленерго на основі теорії та практики контролінгу.

Матеріали досліджень. Використання можливостей контролінгу дозволяє прискорити перехід економіки України на інноваційний шлях розвитку, оскільки стан економіки і, зокрема, електроенергетики, як інфраструктурної галузі, характеризується інерційністю. В даний час якісні показники енергетики, за оцінками експертів, у порівнянні з радянським періодом відповідають рівню 1946-1976 рр. Протягом багатьох років обленерго недофінансовуються. НКРЕ щорічно для кожного обленерго встановлює тариф, затверджує інвестиційну програму, тобто адміністративно вказує куди направляти інвестиційні ресурси. Тарифне фінансування інвестиційних програм енергопостачальних компаній НКРЕ здійснює за залишковим принципом. У структурі оптової ринкової ціни електроенергії (ОРЦ) частка фінансування обленерго становить лише 11 %. Для порівняння, в Європі витрати на поставку втричі більше – 30-35%.

У 2013 році при затвердженні фінансування інвестпрограм обленерго була встановлена норма прибутку на нульовому рівні. При такій системі обленерго працюють у збиток. Вони не можуть заробляти достатньо коштів, щоб модернізувати мережі та здійснювати свій подальший розвиток.

На підставі викладеного планування діяльності енергопостачальних підприємств доцільно здійснювати у двох напрямках – збільшення доходів обленерго шляхом зміни політики ціноутворення (тарифоутворення) та зниження власних витрат за допомогою впровадження системи контролінгу. Контролінг дозволяє встановити контроль за досягненням як стратегічної (довгострокової), так і оперативної (тактичної, поточної) мети підприємства.

Сутність стратегічного контролінгу полягає в забезпеченні виживання підприємства, його орієнтації на потенціал успіху, що може бути охарактеризований як шанси і ризики [1], а оперативного контролінгу – у формуванні засобів і методів

ефективного управління поточною метою підприємства, яка може бути визначена як прибутковість і ліквідність[2].

Результати дослідження. Отже, у компаніях галузі відчувається все більш нагальна потреба у впровадженні інноваційних технологій в систему управління. Вирішальну роль в цьому питанні може зіграти розвиток концепції контролінгу. Він створює таку систему управління, яка дозволяє відстежувати рух підприємства до наміченої стратегічної мети свого розвитку. Для цього доцільно фіксувати якісні (запобігання кризових ситуацій) і кількісні (обсяг і структура обороту, структура і величина витрат, відношення прибутку до капіталу та ін.) цілі підприємства. Координуючи, інтегруючи і направляючи діяльність системи управління обленерго на досягнення поставлених цілей, контролінг є механізмом саморегулювання на підприємстві. Впровадження контролінгу через координацію управлінської системи в компаніях дозволить здійснити перехід від традиційного управління «за станом» до «управління за результатами» на основі методології, закладеної в принципах бюджетування та менеджменту якості (стандарті ISO серії 9000).

Координація системи управління на основі контролінгу передбачає вдосконалення взаємозалежності дій і засобів всередині підприємства електроенергетики при реалізації управлінського рішення (управління за центрами відповідальності); узгодження в ході реалізації приватних цілей підрозділів і загальних (стратегічних) підприємства; розширення кількості та якості факторів і прогнозних змін економічної ситуації, що враховуються в процесі планування та побудові системи управлінського обліку; відстеження будь-якого інформаційно-матеріального потоку в організації та отримання своєчасної, релевантної інформації з усіх сфер діяльності підприємства; розкриття причин відхилень і впливу факторів на економічну ситуацію, а також розширення можливостей розкриття резервів, оцінок ступеня ризиків, аналізу майбутнього стану.

При оцінці ефективності системи контролінгу на енергопостачальних підприємствах доцільно використовувати методологію контролю, яка включає в себе контроль і аналіз показників, орієнтованих на результат (Р– критеріїв), і показників, орієнтованих на процес (П–критеріїв). Причому важливо не обмежуватися фінансовими показниками, а паралельно використовувати можливості аналізу і на основі нефінансових критеріїв, які набувають все більшого значення як інструмент стратегічного контролю. У цьому зв'язку оцінка показників повинна бути сумісна як з кількісними значеннями, так і з параметрами, що мають чисто якісну природу.

Висновки. У підсумку контролінг дозволить забезпечити синхронізацію управління, спрямованого на підтримку (перевірка показників результату роботи по Р-критеріями) і управління, націлене на вдосконалення (дослідження і контроль процесів, що ведуть до конкретного результату по П-критеріями).

Список літератури: 1. Контроллінг в бізнесі. Методологіческие і практические основи построения контроллинга в организациях / А.М. Карминский, Н.И. Оленев, А.Г. Примак, С.Г. Фалько. М.: «Финансы и статистика», 2004. – 256 с. 2. Контроллінг как инструмент управления предприятием /Е.А. Ананьина, С.В.Данилошкин, Н.Г.Данилошкина и др. М.:Аудит,ЮНИТИ,2005 279 с. 3. Терещенко О.О. Контролінг у системі антикризового управління підприємством // Фінанси України. – 2001. - №12. 4. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга: Пер.с нем. / Под ред. и с предисл. А.А. Турчака, Л.Г. Головача, М.Л. Лукашевича. М.: «Финансы и статистика», 2006. – 800 с.

Bibliography (transliterated): 1. *Kontrolling v biznese. Metodologicheskie i prakticheskie osnovy postroeniya kontrollinga v organizacijah* / A.M. Karminskij, N.I. Olenev, A.G. Primak, S.G. Fal'ko. M.: «Finansy i statistika», 2004. – 256 s. 2. *Kontrolling kak instrument upravlennija predprijetiem* /E.A. Anan'ina, S.V.Danilochkin, N.G.Danilochkina i dr. M.:Audit,JuNITI,2005 279 s. 3. Tereshhenko O.O. *Kontrolling u sistemi antikrizovogo upravlinnja pidpriemstvom* // Finansi Ukraїni. – 2001. - №12. 4. Han D. *Planirovanie i kontrol': koncepcija kontrollinga*: Per.s nem. / Pod red. i s predisl. A.A. Turchaka, L.G. Golovacha, M.L. Lukashevicha. M.: «Finansy i statistika», 2006. – 800 s.

Надійшла до редколегії 01.04.2014

УДК 621.313.33

А.І. ЯКОВЛЄВ, д-р.екон.наук, проф., НТУ «ХПІ»

МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ І КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ЗАСОБІВ ПРАЦІ І НАПРЯМИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

Розглянуто аналіз існуючих наукових розробок з даного напрямку. Підкреслено, що основну увагу слід приділити подальшому розвитку методів соціально-економічної оцінки підвищення довговічності та надійності засобів праці. Зосереджено увагу на необхідності подальшої розробки аналізованих методів, в т ч з урахуванням особливостей їх використання в конкретних умовах споживання.

Ключові слова: якість, конкурентоздатність, довговічність, строки служби, надійність, метод радару.

Вступ. Якість та конкурентоздатність засобів праці являють необхідну передумову створення ефективних нововведень. Тому принципи соціально-економічної оцінки нової техніки співпадають з принципами визначення ефекту від поліпшення якості та конкурентоздатності інновацій.

Аналіз основних досягнень і літератури. Останнім часом з'явилося ряд робіт відомих Українських вчених Г.А. Кривова та ін. [1], О.В. Михайленка [2], О. Білоруса та Ю. Моцейка [3] та ін. В них розглядаються переважно стратегічні задачі інноваційного розвитку Півний внесок в аналізовану проблему зробили Р. М. Колегаєв [4], П. А. Орлов [5], А. Фейгенбаум [6] та інші.

© А.І. Яковлєв, 2014